

ÇEREZLİK ÜRÜNLERDE YAŞANAN PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Gıda sanayii alt sektörleri arasından sebze ve meyve işleme sanayii içinde yer alan kuruyemişçilik ülkemiz ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Son yıllarda tüketicilerin sağlıklı beslenme konusunda bilinçlenmesi, gıda sanayinin büyüyerek, rekabet gücünün artması ekonomiye doğrudan katkı sağlamaktadır.

Ülkemizde kuruyemiş sektörü özellikle yurt dışından artan taleplere bağlı olarak büyük bir gelişme potansiyeline sahiptir. Ancak bu potansiyeli, tarım ve gıda sektörleri arasındaki üretim ihtiyacının, verimliliğin ve kalitenin yeterli etkileşim sağlayamamasından dolayı tam anlamıyla kullanamamaktadır.

Kuruyemişe konu olan tarımsal mahsuller açısından öne çıkan pazarlara baktığımızda Türkiye dünyanın en fazla ve en kaliteli fındık üreten ülkesi konumunda yer almaktadır. Dünyanın fındık ihtiyacının %65'i Türkiye tarafından karşılanmaktayken aynı zamanda incir, üzüm, kayısı gibi ürünlerde de önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır. Dünyadaki kuruyemiş tüketimine bakıldığı zaman Türkiye'nin yanı sıra Lübnan, Irak, İran, Yunanistan gibi ülkelerde de kuruyemişin yoğun olarak tüketildiği görülmektedir.

Her sektörde olduğu gibi kuruyemiş sektörünün de kendine has bazı problemleri bulunmaktadır. Özellikle çerezlik ürünlerde (ay çekirdeği, kabak çekirdeği, patlak mısır vb.) rekabet gücünün artması için çiftçiye prim desteği verilmelidir. Bu sayede ülkemiz, hemen hemen her bölgesinde yetişmekte olan ay çekirdeğini dahi Çin'den ithal etmek durumunda kalmayacaktır. (2018 yılında Çin'den 100 bin ton ay çekirdeği ithal edilmiştir) Çerezlik ürün üreten çiftçilerimize kaliteli ve sertifikalı tohum kullanmaları konusunda da destek verilmesi üretimin artması konusunda faydalı olacaktır.

Çerezlik Ay Çekirdeği			
Yıl	Ekilen alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg / Dekar)
2004	700 000	100 000	143
2005	760 000	110 000	145
2006	754 000	108 000	143
2007	689 778	84 407	122
2008	700 000	91 613	131
2009	690 000	96 825	140
2010	900 000	150 000	167
2011	997 000	165 000	165
2012	1 000 000	170 000	170
2013	895 239	143 000	160
2014	1 049 925	157 900	150
2015	1 163 224	180 700	155
2016	1 033 281	170 716	165
2017	982 241	164 385	167
2018	855 307	149 229	174

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi yıllara göre ayçiçeği ekim alanlarında ve üretiminde dalgalanmalar meydana gelmiştir. Bunun sebebi olarak; uygulanan fiyat politikaları ve verilen destekler neticesinde çiftçilerin kuru koşullarda hububat ile ekim nöbetine girmesini gösterebiliriz. İyi ve gerçekçi bir planlamayla ayçiçeği toplam ekim alanlarının belirlenmesiyle birlikte desteklemelerin artırılması sektörün gelişmesi açısından son derece önemli bir adım olacaktır.

Ülkemiz ayçiçeği tarımı için gerekli koşullara sahip olmasına rağmen yeterli alanda ekim yapılmamakta, ekim alanlarının artırılması gerekmektedir. Karadeniz Bölgesi'nin iç kesimlerindeki iller ile İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan Konya, Aksaray ve Karaman gibi illerin, sulanabilen tarım alanlarında ayçiçeği tarımı yaygınlaştırılmalı, çiftçiler bilgilendirilmeli ve teşvikler artırılmalıdır.

Ayçiçeği Tohumu (Çerezlik)				
Yıl	İhracat Miktar (Kg)	İthalat Miktar (Kg)	İhracat Dolar	İthalat Dolar
2014	16.127.089	13.039.755	32.994.706	15.388.068
2015	17.380.697	14.486.454	23.779.915	17.010.693
2016	24.680.397	15.814.344	35.991.192	15.704.455
2017	22.091.217	29.026.129	37.511.512	37.762.111
2018	23.650.340	80.237.322	38.217.853	96.558.826

Kaynak: TÜİK

2014 yılından itibaren ayçiçeği tohumunun ihracat ve ithalat rakamlarına bakıldığında, ithalat rakamımızın son iki senede ihracat rakamımızı geçtiği görülmektedir. Özellikle 2018 yılında 38.217.853 \$ ihracat yapılırken, 96.558.826 \$'lık ithalat gerçekleştirilmiştir.

Türkiye, dünya ayçiçeği ithalatı ve ihracı rakamlarına göre ayçiçeği ithalatçısı bir ülkedir. 2017 yılı rakamlarına baktığımızda ortalama olarak %3,80 oranında ihracat yaparken, %9,44 oranında ithalat yapmaktadır.

Patlamış Mısır				
Yıl	İhracat Miktar (Kg)	İthalat Miktar (Kg)	İhracat Dolar	İthalat Dolar
2014	8.479.078	21.180	6.398.801	17.092
2015	1.183.906	43.546	772.850	26.958
2016	4.258.498	10.000	2.369.012	5.146
2017	1.558.655	68.794	1.048.253	40.779
2018	14.206.041	29.742	7.796.431	25.502

Kaynak: TÜİK

Patlamış mısırdaki 2014 yılından itibaren ihracat ve ithalat rakamlarına baktığımızda özellikle 2018 yılında ihracat rakamımızda ciddi oranda artış olduğu görülmektedir.

Son yıllarda kabak çekirdeği yetiştiriciliğine bakıldığında 2013 yılında Türkiye’de %2,51’lik ekim alanına sahip olan Konya’nın 2017 yılında iki kattan daha fazla artış ile %5,73 ekim alanına ulaştığı görülmektedir. Kabak çekirdeğinin birçok faydasının olmasının yanı sıra meyvesi de yem gibi alanlarda kullanılmaktadır. Kabak çekirdeği de bahsettiğimiz diğer ürünlerle birlikte destek kapsamına alınmalı, çiftçiler bilinçlendirilerek gerekli teşvikler verilmelidir.

Bazı erezlik ürünlere uygulanan yüksek gümrük vergi oranları bu ürünlerin kaçak yollardan ülkeye girmesine ve kayıt dışı olarak piyasaya sunulmasına sebep olmaktadır. Bu durum hem piyasadaki rekabet koşullarını olumsuz etkilerken hem de gerekli denetimlerden geçmediği için insan sağlığı içinde risk oluşturmaktadır.

Yukarıda belirtmiş olduğumuz sorunların giderilmesine yönelik, ülkemizde yetiştirilen erezlik ürünlerin tarım ve lisanslı depoculuk desteklerinden yararlandırılmaları, kayıt dışı ülkeye sokulmaya çalışılan ürünlerin önüne geçebilmek amacıyla denetimlerin sıklaştırılması hususlarında yapacağınız girişimler ve atacağınız adımlarla, üreticilerin ve özel sektörün yanında olduğunuzu bir kez daha gstereceğinize olan inancımız tamdır.

Bu konuda yapılacak çalışmalardan dolayı şimdiden şahsınıza ve tüm ekibinize teşekkür ederiz.